

Budgetpropositionen för 2017

Peter Englund

Välkomna till Nationalekonomiska Föreningens möte. Det har varit en fin tradition sedan Ernst Wigforss dagar att finansministern kommer till Föreningen och presenterar årets budgetproposition. Vi är väldigt glada att Magdalena Andersson vill fortsätta den traditionen. Vi har två opponenter som kommer att kommentera hennes anförande. Dessa är Lena Sellgren från Business Sweden och Fredrik N G Andersson från Nationalekonomiska institutionen vid Lunds universitet.

Magdalena Andersson

Tack för möjligheten att komma hit! Jag kommer att berätta lite om hur jag ser på läget i ekonomin och något om det som står i budgeten och jag börjar med sammanfattningen så att ni får med er mitt budskap ordentligt.

I grunden ser vi en stabil tillväxt i Sverige. Vi ser att sysselsättningen ökar, 120 000 fler jobb på två år. Vi har en hög sysselsättningsgrad i Sverige, den högsta i EU. Vi har starka offentliga finanser. Vi har jobbat ganska mycket med att det ska vara ordning och reda med skattebetalarnas pengar och vi har tittat mer på kostnadsutvecklingen i vissa av de system vi har, som har varit oroande de senaste åren. Därför har vi försökt jobba med detta under de senaste två åren. Jag tänker berätta lite om det också.

Vi ser att den svenska modellen levererar. Jag ska prata lite om hur de välfärdsmodeller vi har levererar i form av sysselsättningsgrad och arbetsmarknad. Vi har reformer i den här budgeten för

att ta ansvar för Sverige i en ganska speciell tid där vi har en hel del utmaningar framför oss.

Jag ska börja med det ekonomiska läget. Hur ser det ut runt om i världen (se figur 1)? Vi har BNP-tillväxten från förra året till 2020 för Kina, USA och euroområdet. Vi ser att Kina går mot en lite mer normaliserad tillväxttakt. De har haft extremt starka tillväxtsiffror. Nu ser tillväxttakten ut att falla och stabilisera sig runt 6 procent. Det beror på den medvetna omläggning som den kinesiska regimen har gjort från en investeringsdriven tillväxt till en mer konsumtionsdriven tillväxt.

I USA ser tillväxten ut att stabilisera sig något över 2 procent de kommande åren. Det är betydligt högre än den tillväxt som vi ser i euroområdet. Där är bedömningen att den kommer att ligga runt 1,5 procent. Det som är positivt är att det inte är negativa tillväxttal i euroområdet, men efter den långa period av den tuffa ekonomiska tillväxt man har haft skulle man gärna ha velat se lite mer av en rekyl tillbaka.

Det är klart att det är ett orostecken på vår kontinent att vi inte ser högre tillväxttal under de kommande åren. Jag brukar för mina europeiska kollegor påpeka behovet av strukturreformer för att permanent försöka få upp tillväxtnivåerna. Vi diskuterade detta vid det senaste informella EU-finansministermötet och vi var helt eniga om behovet av strukturreformer i euroområdet.

Låt oss titta på världen. Vi ser att tillväxten stiger något under de kommande åren enligt bedömningen. Vad gäller utrikeshandeln och det KIX-viktade indexet ser vi tilltagande tillväxt, vilket naturligtvis är bra för de svenska exportföretagen.

Något som hänt och där vi ännu inte fullt ut vet hur det kan påverka oss är Storbritanniens val att lämna EU. Vad som händer på lång sikt beror alldeles på

NATIONAL- EKONOMISKA FÖRENINGENS FÖRHANDLINGAR

2016-09-26

Manuset är sammanställt och redigerat av Birgit Filppa, Karin Sirén och Elisabeth Gustafsson

Ordförande:

Peter Englund

Inledare: Magdalena Andersson, finansminister

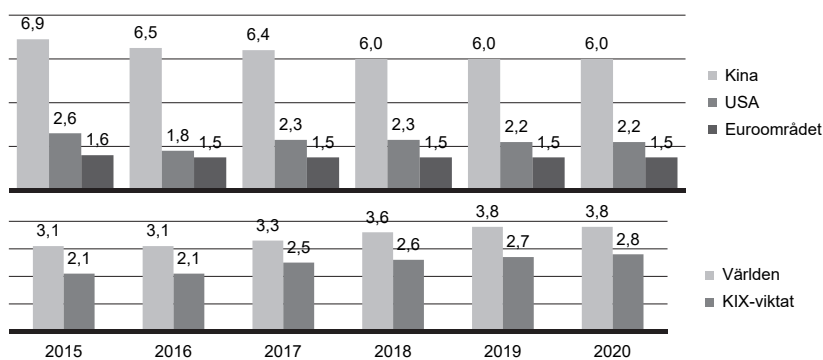
Kommentatorer:

Fredrik N G Andersson, docent, Nationalekonomiska institutionen, Lunds universitet och Lena Sellgren, chefekonom Business Sweden

Övriga deltagare:

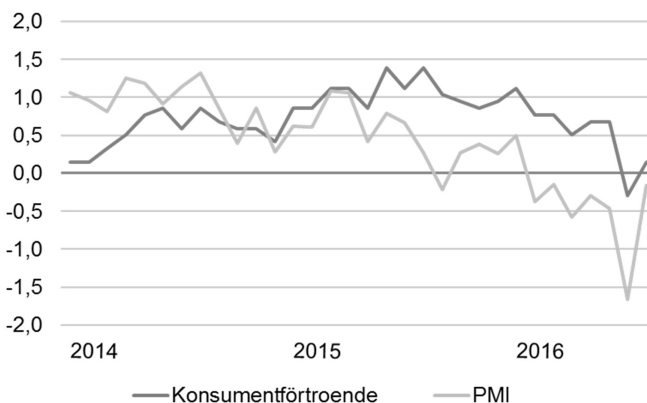
Andreas Bergström, Bengt Karlöf och Kari Lantto

Figur 1
BNP-tillväxt i utvalda regioner. Procentuell förändring

Källa: Macrobond, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

Figur 2
Förtroendeindikatorer i Storbritannien. Standardiserade värden

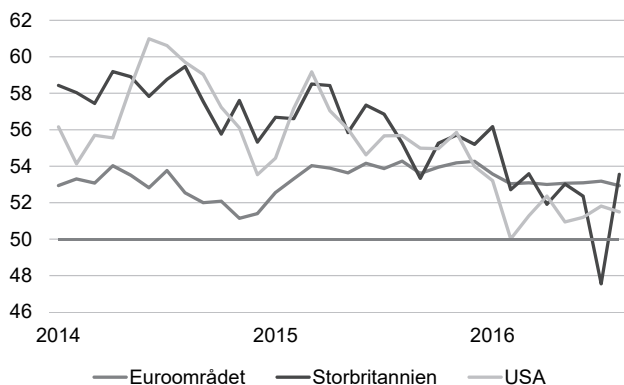
Källa: Macrobond och Finansdepartementet.

vad som händer i de förhandlingar som nu kommer att ske. På kort sikt kan vi se i förtroendeindikatorerna att både inköpschefsindex och konsumentförtroende sjönk kraftigt i juli, men sedan steg igen i augusti (figur 2). Samtidigt har vi indikatorer som visar på att bostadsmarknaden och arbetsmarknaden tycks ha påverkats negativt och vi ser också att statsobligationsräntorna faller.

När vi tittar på omvärlden (figur 3) ser vi inga tydliga effekter av Brexit på förtroendet i andra delar av världen: euroområdet, Storbritannien, Kina och USA. I Indien vet vi att det var turbulent omedelbart efter folkomröstningen, men det har återhämtat sig. Men

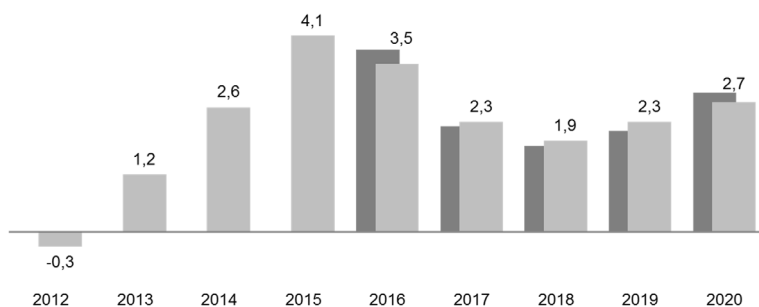
som jag sade: Vad händer på sikt? Det är en fråga som vi kommer att ha många möjligheter att diskutera de kommande åren. Man är fortfarande extremt trevande från den brittiska regeringens sida kring hur man tänker sig den framtida relationen med EU. Det finns olika signaler från olika delar av den brittiska regeringen. Här behöver britterna samla ihop sig inför förhandlingarna för att bestämma sig för vilken relation till EU man vill se.

Från den svenska regeringens utgångspunkt är det naturligtvis viktigt att vi fortsatt kan ha nära relationer med Storbritannien. Sverige är en liten öppen ekonomi och vi vill ha goda möj-

Figur 3
Förtroendeindikatorer i omvärlden. PMI, Inköpschefsindex

Källa: Macrobond och Finansdepartementet.

Figur 4
BNP-tillväxt för Sverige. Procent, jämförelseprognos från VÅP16

Anm: Ej kalenderkorrigerade siffror. SCB har efter det att siffermaterialet i BP lästs reviderat tillväxten för åren 2014 och 2015.

Källa: SCB och Finansdepartementet.

ligheter att exportera till och importera från andra länder. Storbritannien är ett land som står oss nära och där vi har mycket kontakter. 100 000 svenskar bor där och tusentals svenska företag agerar på den brittiska marknaden. Det är naturligtvis viktigt för oss. Samtidigt har vi varit tydliga med att vi inte kan se att de vill profilera sig som aggressiva i skattehänseende, det skulle påverka hur länder kommer att se på utträdesförhandlingarna.

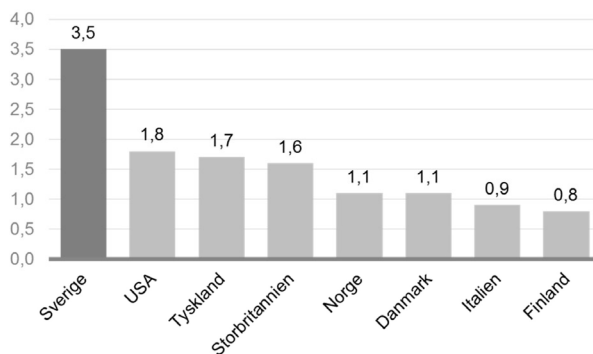
I Sverige gör vi bedömningen att tillväxten stabiliserar sig på en ganska god nivå (figur 4). Sedan vi gjorde bedömningen i vårpropositionen har vi skrivit ner prognosen för tillväxten i år,

men å andra sidan skrivit upp den för de kommande åren. Vi går mot något mer normala tillväxttal framöver.

Däremot ser vi att jämfört med omvärlden (figur 5 och 6) har vi goda tillväxttal för innevarande år, betydligt högre än i USA, Tyskland, Storbritannien eller något av de andra nordiska länderna. Även nästa år ligger vi bra till när det gäller tillväxten jämfört med andra länder. Det är naturligtvis positivt. Det är viktigt att hålla i och jag ska prata mer om det senare.

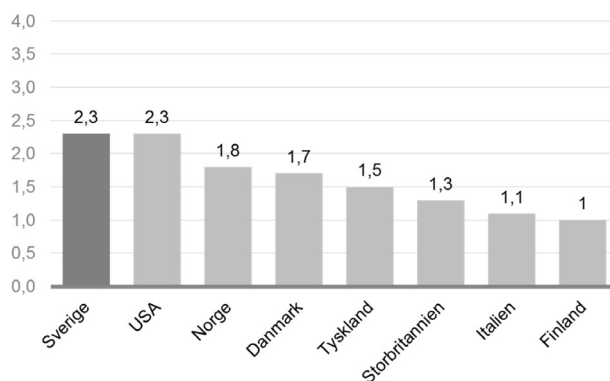
Vi har nu en starkare utveckling på arbetsmarknaden (figur 7 och 8). Vi har en hög sysselsättningsgrad, den högsta i EU och den högsta som någonsin har

Figur 5
BNP-tillväxt 2016.
Procent

Anm: Ej kalenderkorrigerade siffror.
Källa: Macrobond och egna beräkningar.

Figur 6
BNP-tillväxt 2017.
Procent

Anm: Ej kalenderkorrigerade siffror.
Källa: Macrobond och egna beräkningar.

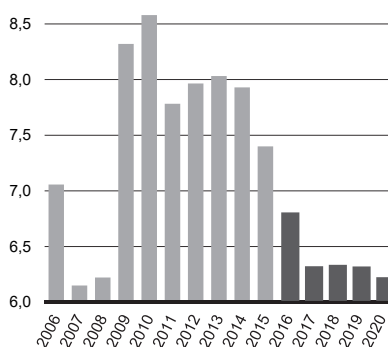
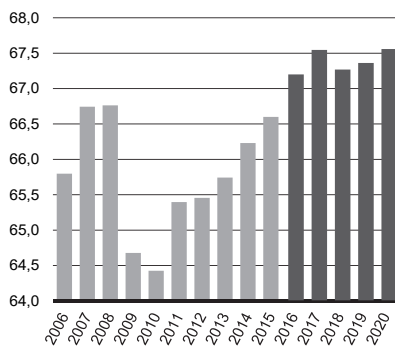
uppmäts i ett EU-land. Bedömningen är att den sjunker något 2018 och 2019 när många av dem som sökt asyl i Sverige kommer ut på arbetsmarknaden. Människor som är nya på arbetsmarknaden har lägre sysselsättningsgrad än människor som varit länge på arbetsmarknaden. Men bedömningen är att den sedan stiger tillbaka.

När det gäller arbetslösheten ser vi hur den fortsätter att falla och att den sedan stabiliseras strax över 6 procent – vilket såklart är en högre nivå än vad som skulle vara önskvärt. Det är naturligtvis viktigt att fortsätta jobba för att ytterligare få ned arbetslösheten.

De offentliga finanserna stärks (figur

9). Här ser vi prognosen från i våras och vår nuvarande prognos. Åren 2006 och 2007 hade vi goda tider och överskott i de offentliga finanserna. Sedan kom finanskrisen och då är det självklart att man ska använda det utrymme till att stimulera ekonomin. Det har jag ingenting emot. Däremot var min kritik mot den tidigare regeringen att den år 2013 och 2014 fortsatte att sänka skatterna ofinansierat, samtidigt som konjunkturen vände, vilket gjorde att statens finanser var i betydligt sämre skick 2014 än vad de var under själva finanskrisen. Det tyckte jag inte var riktigt väl avvägt.

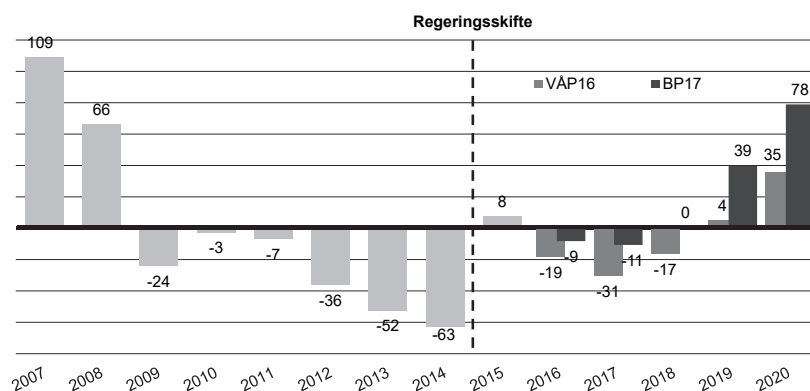
Det gjorde också att vi lade fram en väldigt stram budget när vi kom i reger-

Figur 7 (tv)
Sysselsättningsgrad,
15-74 år. Procent av
befolkningen, givet
regeringens reformer
t o m BP17

Figur 8 (th)
Arbetslöshet, 15-74
år. Procent av befolk-
ningen, givet reger-
ingens reformer t o m
BP17

Källa: SCB, Finansdepartementet.

Figur 9
Finansiellt sparande,
konsoliderad offentlig
sektor. Miljarder
kr

Anm: SCB har efter det att siffermaterialet i budgetpropositionen låsts reviderat den offentliga sektorns finansiella sparande för åren 2011-15. Sparandet 2015 har reviderats till 8 miljarder kr vilket motsvarar 0,2 procent av BNP.

Källa: SCB, Finansdepartementet.

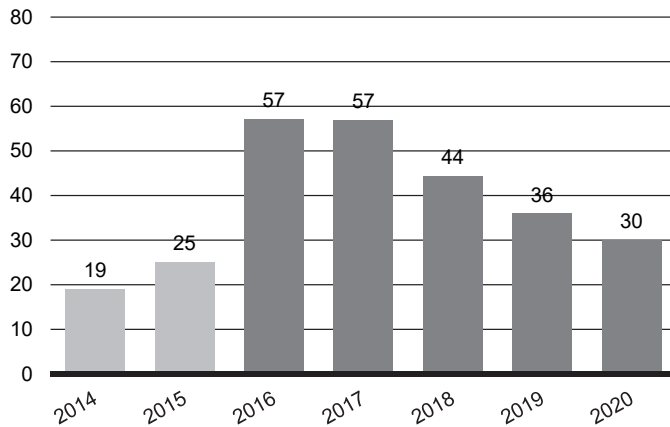
ingsställning 2014 och när de borgerliga partierna lade fram sina budgetmotioner använde de samma ramar som vi hade lagt. Vårändringsbudgeten vi lade år 2015 var lika stram. Detta tillsammans med den goda tillväxt vi hade 2015 gjorde att vi i praktiken kunde beta av underskottet.

I våras gjorde vi prognos för utvecklingen för de kommande åren, med nedgångar 2017 och 2018 och sedan överskott 2019 och 2020. Nu har vi enligt den senaste prognosen betydligt starkare statsfinanser än vad vi trodde så sent som då. Det är en förstärkning på 100 miljarder sedan i våras för de offentliga

finanserna under prognosperioden. Det finns flera orsaker. En är regeringens åtgärder när det gäller asylsökande. Tillfällig lagstiftning, gränskontroller och id-kontroller gör att Migrationsverket kraftigt skrivit ner prognosen för antalet asylsökande och det påverkar, men det är också andra saker som förklarar de här förändringarna.

Det pågår en diskussion om kostnaderna för migration och integration (figur 10). De är för 2016 och 2017 exceptionellt höga i ett historiskt perspektiv som ni ser. Men de är också tillfälliga. Vi har inte permanent så höga kostnader för migration och integration. Nu

Figur 10
Utgifter för migration och integration.
Miljarder kr

Källa: Finansdepartementet.

är frågan hur man i statsfinansiellt hänseende ska hantera en sådan tillfällig situation. Då har den här regeringen gjort bedömningen att vi i det här läget inte bör genomföra omfattande besparingar för 2016 för att uppnå balans redan i år eller nästa år.

Vår bedömning är att det här är väl avvägt. Med den låga statsskuld vi har och givet att det är en tillfällig kostnad låter vi det slå igenom för 2017 och sedan är bedömningen att vi är i balans 2018. 2019 införs det nya mål för det offentliga finansiella sparandet som regeringen har kommit överens om med Vänsterpartiet och de borgerliga partierna, 0,33 procent. När det gäller målet för det strukturella sparandet 2019 klarar vi det utan problem enligt prognosen. År 2020 går de offentliga finanserna som det ser ut nu med stora överskott.

Vår bedömning har varit att om vi inte hade haft dessa tillfälliga kostnader hade vi inte räknat med att inför 2017 genomföra omfattande besparingar. Underskottet 2017 är precis lika stort som de 10 miljarder som vi nu skickar till kommuner och landsting för att de ska kunna upprätthålla kvaliteten i verksamheterna när befolkningen ökar. Det kom motsvarande 70 000 nya skolbarn

förra hösten som nu är i det svenska skolsystemet. Vi tycker från regeringens sida att det är viktigt att de barn som redan befinner sig i skolan inte ska få sämre kvalitet när de nu får nya skolkamrater. Därför är dessa 10 miljarder väldigt viktiga för att säkra kvaliteten.

Något annat som vi har jobbat mycket med sedan vi kom i regeringsställning är att försöka få ordning på de kostnadsposter som har skenat iväg på ett otillfredsställande sätt. En sådan post som har ökat kraftigt under både den här och förra mandatperioden är kostnaden för ensamkommande barn och unga. Det har inte varit någon kostnadskontroll i systemet över huvud taget, utan kommunerna har kunnat upphandla på löpande räkning och sedan skicka notan till Migrationsverket. Det har lett till att en del boenden har varit extremt dyra.

Vad vi nu gör är att skapa tydliga schabloner. Man får ett visst schablonunderlag för mottagande av ungdomar under 18 år och ett annat för mottagande av ungdomar över 18 år. Det är fasta belopp och så får kommunerna ordna boende utifrån detta. Vi har tillfört ett nytt och billigare boende än det, på HVB-hem, som funnits tidigare. Vår bedömning är att HVB-hem är skapade

Miljarder kronor	2017	2018	2019	2020
Prognos för finansiellt sparande i VÅP16	-31	-17	+4	+35
Reformer	-24	-28	-33	-36
Inkomstförstärkningar och utgiftsminskningar	+6	+27	+31	+25
Övriga reformer och finansiering (netto)	+1	-3	-2	-1
Effekter av minskade prognoser migrationsområdet	+13	+14	+25	+32
Effekter av minskade prognoser sjukförsäkringen	+4	+5	+6	+7
Övriga prognosförändringar	+20	+2	+8	+16
Prognos för finansiellt sparande i BP17	-11	0	+39	+78
Förstärkning av finansiellt sparande jmf VÅP16	+20	+17	+35	+43

Tabell 1
Förstärkning av
finansiellt sparande.
Miljarder kr

Källa: Finansdepartementet.

för ungdomar som har stora sociala problem. Det kanske inte är nödvändigt för en 17-åring som har lyckats ta sig själv från Afghanistan eller Irak till Sverige att bo på ett boende som kostar 60 000 kr i månaden. Där sparar vi 7 miljarder kr om året de kommande åren.

Vi har också arbetat med ett åtgärdsprogram när det gäller kostnaderna för sjukskrivningarna. Sjukskrivningarna har ökat på ett oroande sätt sedan 2010. Det är inte bara oroande därför att det kostar pengar för skattebetalarna, utan det är också oroande att människor är sjuka. Där har vi lanserat ett åtgärdsprogram för att få ned kostnaderna för sjukskrivningarna. Sedan i våras har vi också reviderat ner prognosen för kostnaderna med sammanlagt över 20 miljarder över prognosperioden. Det är mycket positivt. Dessutom har arbetsmarknadens parter kommit överens om ytterligare åtgärder som de vidtar tillsammans och som förhoppningsvis leder till att ytterligare få ned kostnaderna.

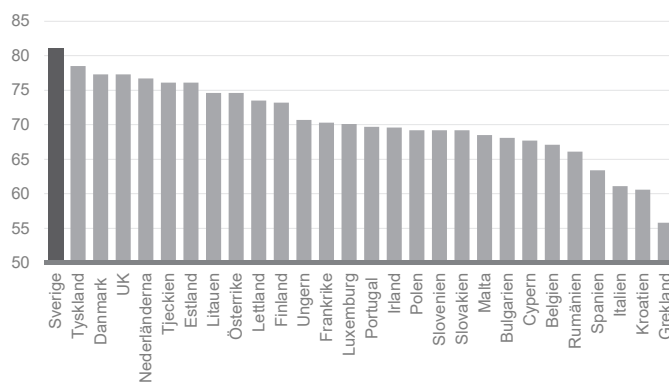
Vi har lagt extra tyngd på att bekämpa skattefusk och skatteundandragande. Nu när jag kom tillbaka till Finansdepartementet ser man att det är ett område där det hänt fantastiskt mycket inte

minst på den internationella arenan, där möjligheterna att undandra skatten via internationella upplägg är väldigt mycket mindre än vad de var tidigare. Det här är ett arbete som vi naturligtvis har fortsatt.

Det vi gör i den här budgeten är att ge utökade resurser till Ekobrottsmyndigheten för att fortsätta arbetet mot skatteflykt och skatteundandragande. Vi ställer också ett särskilt krav på arbetsgivare att redovisa arbetsgivaravgifterna på individnivå månadsvis. Tidigare har man bara behövt ha en klumpsumma månadsvis och på individnivå bara på årsbasis. Detta ökar den administrativa bördan för arbetsgivare; så är det. Å andra sidan räknar Skatteverket med att det ökar skatteintäkterna med ytterligare flera miljarder. Risken för att de arbetsgivare som gör rätt för sig och betalar skatter och avgifter som man ska utkonkurreras av dem som har svart arbetskraft minskar också, så det blir en bättre och jämnare spelplan för dem som försöker göra rätt för sig.

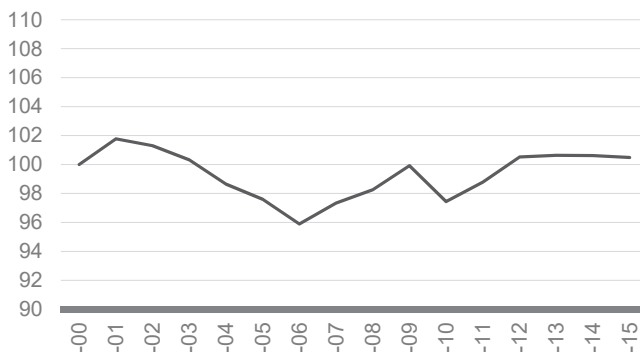
Sammantaget har vi en förstärkning av de offentliga finanserna på 100 miljarder sedan i vårprognosen (tabell 1). När det gäller prognosen för finansiellt sparande för 2017 var den 31 miljarder i

Figur 11
 Sysselsättningsgrad,
 Q1 2016. Procent
 av total befolkning,
 20-64 år

Källa: Eurostat.

Figur 12
 Relativ enhetsarbets-
 kostnad. Nationell
 valuta. Index, 2000
 = 100

Anm: Relativt korg av handelspartners.

Källa: EU-kommissionen.

underskott i våras. Sedan när vi lagt till våra reformer, finansieringen och de minskade prognoserna på migrationsområdet och för sjukförsäkringen samt en del andra prognosförändringar landar vi i ett finansiellt sparande för 2017 på 11 miljarder kr, alltså en förbättring på 20 miljarder. Utgifterna minskar. Sedan året efter är budgeten i balans och det blir omfattande överskott under åren efter det.

Låt oss gå vidare till innehållet i budgeten, men vi börjar med vad det är vi vill fortsätta att leverera på. Vad är det för någonting som har fungerat bra i Sverige och som vi skulle vilja bygga vidare på? Vi har vår välfärdsmodell som är unik för Sverige med goda möjlighe-

ter att kombinera familj och yrkesliv. Vi har genererat den högsta sysselsättningsgraden i EU (figur 11). Inte minst ligger vi långt före när det gäller kvinnors sysselsättningsgrad. Kvinnorna är med och bidrar med arbete och skatteintäkter på ett sätt man inte gör i många andra länder.

Vi ser också att vi historiskt har haft en hög produktivitetstillväxt, även om den inte är tillräckligt hög nu; det ser vi också i många andra länder. Vi har också relativt små klyftor i Sverige, även om vi också här ser att klyftorna ökar. Det är någonting som vi arbetar mot, så att det i stället går i motsatt riktning.

På arbetsmarknaden ser vi att vi har haft reallöneökningar för breda grupper

1. Danmark	8. Österrike
2. Storbritannien	9. Litauen
3. Sverige	10. Lettland
4. Finland	11. Portugal
5. Tyskland	12. Nederländerna
6. Estland	13. Frankrike
7. Irland	14. Polen

Anm: Ranking för EU-länder.

Källa: Världsbanken.

men också reallöneökningar som ligger i linje med produktivitetsutvecklingen, vilket har varit problem i en del andra länder i EU. Vi har också haft en stabil konkurrenskraftsutveckling (figur 12).

När det gäller ekonomisk politik ser vi att vi har en hög omställningsförmåga på arbetsmarknaden. Jämfört med många andra europeiska länder stannar man här inte särskilt länge på samma arbete. Vi har bra institutioner; skattemyndigheter och annat fungerar som de ska. Vi har också uppfattat i undersökningar att det är lätt att göra affärer i Sverige (tabell 2). Detta är alltså några av de saker som vi är bra på i Sverige.

Det finns mycket som vi är bra på, men vi ser naturligtvis också utmaningar framför oss. När det gäller situationen på arbetsmarknaden har vi fortfarande alldeles för hög arbetslöshet samtidigt som vi, *nota bene*, har rekordmånga lediga jobb i Sverige. Vi har en bostadsbrist som hämmar utvecklingen inte bara i storstadsregionerna, utan det är bostadsbrist i många kommuner runt om i Sverige. Valfärden har problem att leverera och rekrytera personal, inte minst i skolan. Det är naturligtvis det område som också hänger nära samman med att det nu blir många nya innevånare som ska få möjlighet att komma in i samhället på ett bra sätt och bidra.

Vi ser klimatutmaningar som växer.

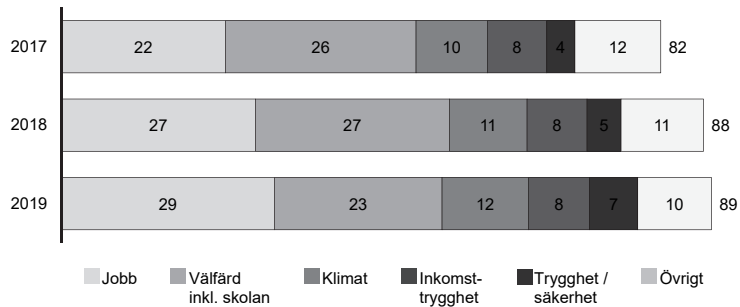
Det är varmt och skönt i dag, men det är också så att 2016 kommer att bli det varmaste året någonsin. Det är klart att det är bekymmersamt, särskilt om man inte bor i Sverige utan i Bangladesh, t ex. Detta är ett gemensamt ansvar.

Vi har alltför stora klyftor, som man har låtit växa sig för stora. Vi ser också en ökande känsla av otrygghet i samhället, som vi behöver ta tag i.

Låt oss då titta på vad regeringen har prioriterat i både denna budget och i tidigare budgetar (figur 13). Jag visar här på bilden de samlade reformer vi har i de budgetar som vi har presenterat, inklusive denna. Det är alltså just på dessa områden som vi ser utmaningar som vi har arbetat sedan vi kom i regeringsställning. Jobben är naturligtvis viktiga och vi ska möta det rekryteringsgap vi har; det faktum att många lediga jobb finns samtidigt som vi har många som är arbetslösa. Det är en tudelad utmaning. Dels finns det många som behöver utbildas, dels finns det många som står längre ifrån arbetsmarknaden och som behöver en annan form av stöd för att komma in. Jag ska tala mer om det senare.

Här finns också viktiga investeringar i bostäder som vi måste göra för att komma till rätta med bostadsbristen eller i alla fall gå åt rätt håll. Ett annan viktig prioritering är det vi gör på näringspolitikens område.

Figur 13
Regeringens reformer
per område, samman-
slaget alla budgetar
hittills. Miljarder kr

Källa: Finansdepartementet.

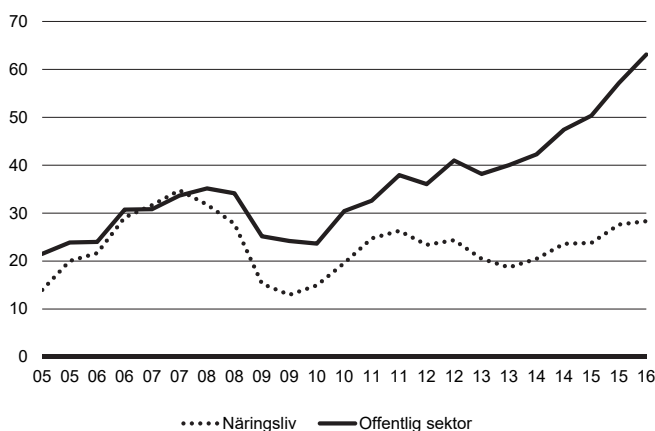
Välfärd inklusive skolan är ett annat stort område där vi har kommit med många reformer. De tio välfärds- miljarderna i generella statsbidrag som går till kommunerna är det stora i den här budgeteten, men i denna och tidigare budgetar har vi utöver dessa tio välfärds- miljarder också tio miljarder i rik- tade statsbidrag bara till skolan. I detta inkluderas lärarlönelyftet, en satsning på speciallärare och specialpedagoger och en satsning på mindre barngrupper och mer personal på lågstadiet. Det är alltså omfattande satsningar på skolan och det är naturligtvis oerhört viktigt, inte minst med tanke på att Sverige ligger under genomsnittet i OECD när det gäller såväl läsförståelse som matematik och naturvetenskap.

Jag nämnde klimatet. Det är som sagt för varmt. Men det är också så att vi har skrivit ett historiskt avtal i Paris i december förra året och det är viktigt att vi gör vår del för att leva upp till detta avtal. Vi höjer klimatambitionerna både i det internationella klimatbiståndet och i klimatinvesteringarna i Sverige. I Sverige handlar det bl a om Klimatklivet, som ger en möjlighet till samfinansiering från stat, kommun och privata bolag för att göra klimatinvesteringar. Det finns över 300 sådana projekt runt om i landet med biogas, laddstolpar och mycket annat.

Det handlar också om inkomsttrygghet. Vi vet att klyftorna har ökat och vi har jobbat en del under de här åren med att förbättra levnadsstandarden för dem som har det allra tuffast ekonomiskt. Det handlar om ensamstående föräldrar, ofta mammor. Där har vi höjt underhållsstödet för att man ska få det lite lättare att gå ihop. Vi har sänkt skatten för våra pensionärer som har den lägsta pensionen. Vi har höjt bostadstillägget för de pensionärer som har det särskilt knapert. Vi har avskaffat den bortre parentesen i sjukförsäkringen och i den här budgeteten höjer vi stödet till dem som har sjuk- och aktivitetsersättning och som alltså inte har någon arbetsförmåga kvar efter att man t ex fått en stroke. Många av dem lever under små omständigheter. Denna ersättning och bostadstillägget har inte höjts på länge.

När det gäller trygghet och säkerhet ökar vi resurserna till polisen. De har ju fått nya och utökade arbetsuppgifter när det gäller gränskontroller och annat. Vi blir också fler svenskar. Vi ökar stödet till Säpo eftersom vi har ett förhöjt terrorhot och vi har också gjort omfattande satsningar på försvaret i och med den breda försvarsöverenskommelse som slöts i riksdagen förra våren.

Nu är vi i ett läge där vi har en ganska god tillväxt i år och där vi hade en god tillväxt förra året. Vi ser en del brist-

Figur 14
Andel arbetsgivare
med brist på arbetskraft. Procent

Källa: Arbetsförmedlingen.

Utbildningsplatser	2017	2018	2019
Yrkesvux	21 750	24 750	27 750
Läringsutbildning för vuxna	2 600	3 150	3 150
Yrkehögskolan	6 000	6 000	6 000
Folkhögskolan (allmän och särskild kurs)	3 000	3 000	3 000
Folkhögskolan (kurser för bl.a. långtidsarbetslösa)	2 000	2 000	2 000
Universitet och högskolor	11 845	15 740	16 785
Utbildningsplatser för tidsbegränsat anställda inom vård och omsorg	1 000	4 000	4 000
Utbildningskontrakt (folkhögskolan)	2 000	2 000	2 000
Trainee	1 240	2 843	3 726
Totalt antal platser	51 435	63 483	68 411

Tabell 3
Regeringens kunskapslyft

Anm: Utöver de utbildningsplatser som redovisas i tabellen tillkommer i regeringens jobbsatsning insatser inom arbetsmarknadspolitiken. Siffrorna för universitet och högskolor inkluderar i BP17 föreslagen utbyggnad av lärar- och förskolläraryrkesutbildningar.

Källa: Regeringskansliet.

situationer på arbetsmarknaden (figur 14). Det är viktigt att det vi nu gör för att vi ska kunna fortsätta att ha god tillväxt är att försöka vidga de flaskhalsar som man börjar se på olika sätt. En uppenbar sådan är det faktum att många företag uppger att de har svårt att rekrytera personal och det gäller inte bara företag utan också offentlig sektor. Mer än varannan arbetsgivare i offentlig sektor säger att man har svårt att rekrytera personal

och var tredje privat arbetsgivare säger detsamma. Här finns uppenbarligen ett glapp mellan de lediga jobben och de arbetslösa.

Här gör vi omfattande satsningar på ett kunskapslyft för att kunna förbättra matchningen (tabell 3). Det är sammanlagt 50 000 utbildningsplatser nästa år som sedan stiger till nästan 70 000 till år 2019. Det stora nya i den här budgeten är yrkesvux. Bakgrunden är att de

yrkesprogram som finns på gymnasiet har blivit mindre och mindre populära bland ungdomarna. Det är allt färre som söker sig till dessa yrkesprogram. Det är dåligt, för dels ger de jobb, dels handlar det om områden där vi behöver många nya människor som kan arbeta. Det finns möjlighet att läsa in yrkesprogram på gymnasiet när man är vuxen och inte längre går på gymnasiet. Det är bra dels för dem som har läst en teoretisk utbildning och inte fått jobb, dels för dem som har hoppat av gymnasiet och dels för dem som har flyttat till Sverige och behöver en kompletterande utbildning. Det handlar om undersköterskor, barnskötare, elektriker, byggnadsarbetare och andra yrken där vi vet att det finns ett omfattande rekryteringsbehov de kommande åren. Nio av tio som har gått yrkesvux går antingen vidare till andra studier eller rakt in i jobb.

Vi har också byggt ut yrkeshögskolan. Det är en utbildningsform som sker i nära samverkan med näringslivet och där vi ser goda resultat när det gäller hur många som får jobb. Universitet och högskolor finns med här. De har byggts ut sedan tidigare, det stora i år är att vi bygger ut lärarutbildningen för att försöka möta den växande lärarbristen.

Utöver de utbildningsinsatser vi satsar på har vi flera jobbinsatser för personer som står lite längre ifrån arbetsmarknaden. Bland de nyanlända till Sverige är 70 procent under 35 år och de behöver utbildning för att kunna komma in på arbetsmarknaden. Men om man kommer när man är i medelåldern och har väldigt lite utbildningsbakgrund är det kanske andra insatser som man ska ha. Ett exempel är moderna beredskapsjobb i staten, som finns med i budgeten. Man ska kunna arbeta med enklare arbetsuppgifter inom de statliga myndigheterna. Vi satsar också mer på extratjänster i välfärden som kan utföras i kommunerna. Om man är långtidsar-

betslös eller nyanländ, t ex, kan man gå bredvid den ordinarie personalen i hemtjänsten. I stället för att det kommer en person kanske det kommer två till den äldre. Då kan den ordinarie personalen kanske sköta medicin, personlig hygien osv och den som varit långtidsarbetslös eller kanske inte kan lika mycket svenska kan sköta städningen eller gå och handla. På så sätt kan man få in en fot på arbetsmarknaden, det underlättar även rimligen livet för dem som redan jobbar i hemtjänsten och det borde också vara en kvalitetshöjning för de äldre.

Vi satsar mer på studiestartsstöd för att det ska bli attraktivt för människor längst ifrån arbetsmarknaden att börja studera. Vi ökar stödet till personer med olika former av funktionsnedsättningar när vi bygger ut Samhall och ökar stödet till de arbetsgivare som tar emot personer med funktionsnedsättning.

Vi gör breda insatser för en effektivare etablering med snabbare kompetenskartläggning och bättre insatser så att man snabbare ska kunna studera svenska, men det handlar också om de snabbspår som nu finns inom en rad yrken mellan arbetsmarknadens parter. Nu har jag mest talat om arbetsmarknadspolitik och det finns naturligtvis en massa andra jobbsatningar. Men detta är det som är riktat för att vidga flaskhalsarna på arbetsmarknaden. Sedan handlar det om fler jobb på företagen.

Något annat vi gör för att vidga flaskhalsarna är att vidga arbetsmarknadsregioner via bättre pendlingsstöd. Vi behöver få fler människor som kan flytta dit jobben finns. När jag träffar företagare säger de: Vi hittar inte rätt kompetenser och om vi hittar en kille eller tjej som bor i Lund är det svårt att få dem att flytta till Stockholm! Byggandet har ökat på ett sätt som är väldigt positivt. Det första halvåret i år har vi startat byggandet av fler nya lägenheter än vi har gjort sedan miljonprogrammets

dagar. Men vi behöver göra ännu mer än så; vi behöver bygga enormt mycket bostäder. I förra årets budget hade vi en stor satsning, den största bostadspolitiska satsningen på över 20 år: 6 miljarder årligen som både är ett investeringsstöd för hyresrätter och ett stöd för kommuner för att de ska få fram mark. Det är kommunerna som sitter med planmonopolet och de behöver få fram mer mark. Det handlar också om ett ökat stöd till marksanering.

Utöver detta har vi under förra året i de bostadssamtal som de borgerliga partierna valde att hoppa av, diskuterat och jobbat för många åtgärder. Här kunde jag och Peter Eriksson nu i juni leverera en 22-punktslista för att få upp bostadsbyggandet. Det handlar bl a om att få fram mer byggklar mark, att sänka byggkostnaderna, att korta leddiderna och en rad andra förslag. Det är oerhört viktigt att vi tar detta vidare nu för bostadsbyggandet skull.

Jag ska nu avsluta där jag började och göra en sammanfattning: Stabil tillväxt, stark arbetsmarknad och starka offentliga finanser. Vi jobbar för att ha ordning och reda i skattebetalarnas pengar och stoppa de utgiftssystem som skenat i väg. Vi vet att den svenska modellen levererar, men vi har flera utmaningar för att den ska kunna fortsätta att leverera i framtiden. Där genomför regeringen viktiga reformer för att ta ansvar för Sverige.

Peter Englund

Tack så mycket! Den första opponenter är Fredrik N G Andersson, Lunds universitet.

Fredrik N G Andersson

Tack för inbjudan att opponera på budgetpropositionen för 2017! Jag tänkte tala om tre saker: konjunkturläget, inriktning på den ekonomiska politiken och vikten av reformer för tillväxt.

Finansministern liknade svensk ekonomi vid en Tesla för något år sedan. Jag tycker det var en bra beskrivning. Det visade sig nämligen att Teslabilarna hade ett konstruktionsfel som gjorde att batteriet lätt kunde självantända och börja brinna. Liknelsen kan illustrera svensk ekonomi även i dag. Sverige körs som en Tesla i full fart längs motorvägen och det ryker från batteriet. I stället för att lätta på gasen och se över konstruktionsfelen väljer regeringen att gasa på och hoppas att problemen löser sig själva. Det är en olycksbringande politik.

Det går bra för Sverige just nu, det tror jag att vi alla kan vara överens om. I vanliga fall brukar BNP-tillväxten i Sverige nära följa den tyska tillväxten, men under senare år har tillväxten i Sverige varit nästan dubbelt så hög som i Tyskland. Även i förhållande till Storbritannien och USA har den svenska tillväxten varit nästan dubbelt så hög. Frågan är: Hur kan en liten öppen ekonomi som den svenska, där hälften av det som vi producerar exporteras, uppvisa en så här snabb tillväxt när tillväxten är lägre i andra länder? Var kommer den ifrån, är den hållbar och vad säger detta om framtiden?

Tillväxten de senaste åren är till stor del baserad på ekonomiskpolitiska stimulanser. Både penningpolitiken och finanspolitiken är mycket expansiva. Den expansiva penningpolitiken illustreras kanske bäst av kreditvolymen. Sedan år 2000 har krediterna i kronor räknat vuxit snabbare än BNP. Under de senaste fem åren har krediterna ökat med 2 kr för varje krona BNP har ökat. Alla krediter hamnar självklart inte på bostadsmarknaden. En del har gått till konsumtion och investeringar som bidragit till högre tillväxt. På lång sikt är detta dock inte hållbart. Svensk ekonomi måste kunna växa utan att krediterna växer snabbare än inkomsterna. Fram till finanskrisen 2008 hade Stor-

britannien och USA samma ohållbara kreditexpansion som Sverige. Därefter kom en korrigerigering till stånd och krediterna har nu utvecklats i en långsamare takt än tidigare. Kostnaden för korrigeringen har varit lägre tillväxt, något Sverige måste förbereda sig på när kreditexpansionen även här upphör.

Den andra stimulansen är finanspolitiken. De senaste två åren har vi sett den snabbaste ökningen i de offentliga konsumtionsutgifterna under hela 2000-talet, snabbare än inför valen som annars brukar föra med sig stora utgiftsökningar. Även denna stimulans är långsiktigt ohållbar. Under slutet av 1990-talet hade vi årliga tillväxttakter på 3–4 procent utan större ekonomiska stimulanser. Nu når vi enbart dessa tillväxtnivåer med hjälp av en mycket expansiv penning- och finanspolitik. Det tyder på att det underliggande tillståndet i svensk ekonomi är svagt, något vi borde vara mycket oroliga över.

Trots svaghetstecknen i svensk ekonomi är regeringen mycket optimistisk i sin tillväxtprognos fram till 2020. I genomsnitt förutspår regeringen en tillväxt som ligger närmare en halv procentenhet högre än Konjunkturinstitutet för varje år under prognosperioden 2017–20. Att svensk ekonomi kan drabbas av abstinensbesvär när de penning- och finanspolitiska stimulanserna dras tillbaka tar regeringen inte med i sina kalkyler. Regeringen räknar även med en mycket god internationell konjunktur trots att vi under de senaste månaderna har sett Bank of England, Deutsche Bundesbank, Federal Reserve och OECD skriva ned sina tillväxtprognoser.

Regeringens genomsnittliga tillväxtprognos ligger även långt över trendskattningar av potentiell BNP- och produktivitetstillväxt. Trendskattningar av arbetsproduktiviteten visar t ex att tillväxten har trendmässigt fallit sedan it-

boomen i slutet av 1990-talet, inte bara i Sverige utan även i Storbritannien och USA. Fallet i tillväxten inleddes alltså före finanskrisen.

Finanskrisen har kanske gjort fallet aningen större, men i och med att fallet inleddes före krisen kan vi inte förvänta oss att tillväxten automatiskt återgår till samma höga nivåer som innan krisen när krisens effekter väl klingat av. Både Federal Reserve och ECB har skrivit ned sina prognoser för den långsiktiga tillväxten med upp till en procentenhet per år. Regeringen gör däremot en helt annan och mycket mer optimistisk och troligen orealistisk bedömning.

Vilka slutsatser kan vi då dra av detta för den politik regeringen borde driva? Den första slutsatsen är att regeringen borde strama åt finanspolitiken. Vi står av allt att döma på toppen av den nuvarande högkonjunkturen. En konjunkturavmattning väntar framöver. Sedan det nuvarande finanspolitiska ramverket infördes har vi vid toppen av högkonjunkturen haft ett överskott i statsfinanserna på ca 3 procent av BNP, vilket har gett oss det utrymme som krävs för att kunna låna i en lågkonjunktur och ändå uppfylla överskotts målet på lång sikt. Med regeringens politik kommer vi nästa år att ha underskott på ungefär 0,3 procent av BNP. Skillnaden mellan att ha ett överskott på 3 procent och ett underskott på 0,3 är ungefär 120–140 miljarder kr. Finanspolitiken är med andra ord orhört expansiv och helt ur fas med konjunkturen. Även om vi tar hänsyn till att överskotts målet sänks från 1 till 0,33 procent av BNP över konjunkturcykeln är budgeten underfinansierad givet det nuvarande konjunkturläget.

Ser vi till skattningar av de strukturella budgetunderskotten ser situationen lika illa ut. Bedömare som Ekofin och IMF säger att år 2016 kommer Sverige att ha ett större strukturellt budgetunderskott än 2014. För 2017 säger

Konjunkturinstitutet att det strukturella budgetunderskottet är detsamma som 2014 eller ännu större. Regeringens egna siffror ser bättre ut, men det beror helt på regeringens optimistiska tillväxtprognoser som inte delas av andra bedömare. Regeringen har alltså inte fört en stram finanspolitik under sin tid vid makten utan det är den goda konjunktturen som har förbättrat siffrorna. För att undvika den olyckliga situationen att strama åt statsfinanserna i en lågkonjunktur borde regeringen utnyttja den goda konjunkturen och strama åt nu.

Den andra slutsatsen är att Sverige behöver struktur- och tillväxtreformer. Dessa reformer borde vara fokuserade på två saker. För det första att se till att svensk ekonomi återigen kan växa snabbt utan ohållbara ekonomiska stimulanser. Här behövs reformer av bl a skattesystemet och bostadsmarknaden. Tyvärr går regeringen åt fel håll på många områden genom att t ex återigen höja skatten på arbete. Skillnaden mellan hur kapital och arbetskraft beskattas ökas därmed ytterligare. Regeringen ökar även komplexiteten i skattesystemet genom att införa speciella avdrag för reparationer av cyklar, kläder och vitvaror. Och ränteavdraget får finnas kvar oförändrat trots att vi har en ohållbar skulduppgyggnad hos hushållen.

Det andra strukturella området regeringen borde fokusera på är arbetsmarknaden för utrikesfödda med enbart grundskoleutbildning. År 2009 fanns ungefär 25 000 arbetslösa i den gruppen. I dag är det ca 75 000. Om vi lägger till de som kom under 2015 och 2016 stiger antalet arbetslösa ytterligare till troligen över 100 000. Hur ska alla dessa människor få jobb? Detta är personer som ofta har mindre än nio års grundskoleutbildning. På detta område vet vi mer vad regeringen inte vill göra än vad den vill göra. Den säger nej till enklare jobb och den är negativ till RUT-avdraget.

De satsningar regeringen gör på utbildning är främst riktade till utrikesfödda med gymnasieutbildning och högskoleutbildning. Dessa satsningar kan säkert hjälpa många, men de riktar sig inte till den grupp som har svårast att komma in på arbetsmarknaden.

Finansministern inledde sin tid vid makten med att konstatera att ladorna var tomma. Som avslutning kan jag konstatera att ladorna fortfarande gapar tomma. Det som kanske är mest allvarligt är att det är ladan över nya idéer för att lösa våra strukturella problem som är mest tom.

Peter Englund

Tack! Vår andra kommentator är Lena Sellgren, Business Sweden.

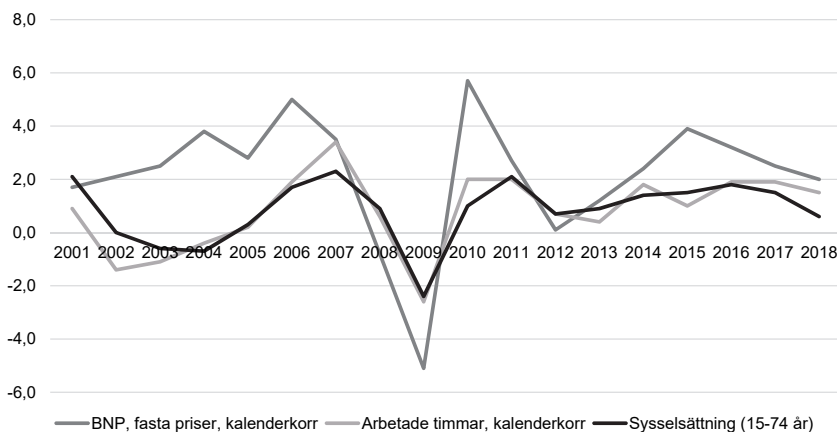
Lena Sellgren

Stort tack för att jag har fått förtroendet att komma hit och kommentera budgeten! Jag har tidigare jobbat på finansdepartementet när Magdalena Andersson bl a var statssekreterare hos Per Nuder, så det är extra kul att få komma hit i den här rollen. Som chefekonom på Business Sweden är det naturligt att ta avstamp i den internationella konkurrenskraften.

Jag vet inte om ni alla har riktigt koll på vad vi gör på Business Sweden. 2013 slogs Exportrådet och Invest Sweden ihop och vi arbetar numera med både handel och investeringar. Det betyder att vi arbetar med företagens internationella konkurrenskraft och då som sagt både när det gäller att få ut företagen på internationella marknader och att se till att det är attraktivt att investera i Sverige.

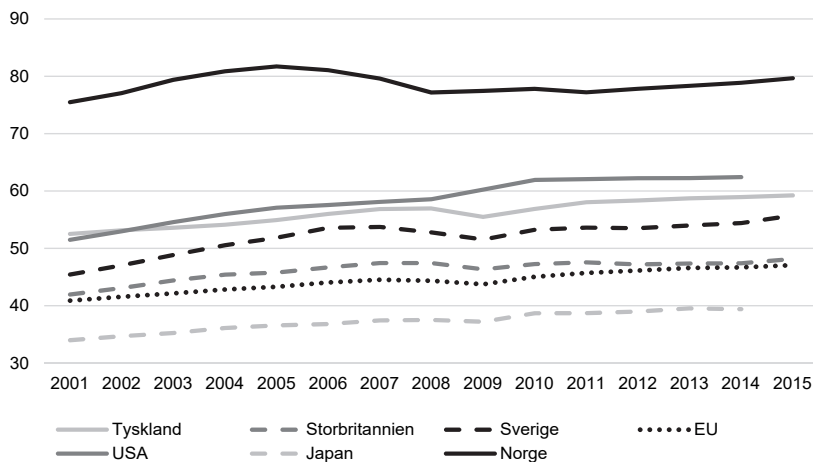
Både Magdalena och Fredrik har varit inne på produktiviteten. Den låga produktivitetstillväxten är jätteviktig att hantera. Här visar jag en bild (figur 15) där jag har valt att ta med BNP-tillväxten i procent från 2000 samt den procentuella utvecklingen i sysselsättning och arbetade timmar under samma

Figur 15
Produktivitetstillväxten mattas åter av, procent

Källa: Macrobond och Business Sweden.

Figur 16
Svag produktivitetstillväxt är inte enbart en svensk utmaning, BNP per arbetad timme, USD

Källa: Macrobond och Business Sweden.

period för att få en uppfattning om arbetsproduktiviteten.

Vi kan se, om vi tittar på 2011 och 2012 och en bit framåt, att allt ökade i ungefär samma takt. Vi har alltså haft en väldigt låg produktivitetstillväxt. Sedan öppnades det upp. Vi ser att det sker en kraftig ökning i BNP. Även sysselsättningen ökade men inte lika snabbt. Vi har tillfälligt haft en något högre produktivitetstillväxt som nu bromsar in. Detta är någonting som inte är unikt för

Sverige. OECD påtalar att det här gäller i flera länder i världen. Man tittar också på Sverige i ett regionalt perspektiv och ser då att exempelvis Skåne har betydligt lägre produktivitetstillväxt och även nivå än vad andra delar av landet har.

Låt oss se till produktiviteten i ett internationellt perspektiv. Sveriges produktivitet ser ni i mittenlinjen på bilden (figur 16). Den är mätt som BNP per arbetad timme, uttryckt i US-dollar för att kunna få jämförbara siffror.

Vi ser att Tyskland, USA och Norge ligger strax över Sverige i mitten på bilden. Strax under ligger Storbritannien och sedan har vi EU-genomsnittet och längst ned Japan. Detta har mätts för att visa hur det ser ut när det gäller produktivitetens nivå. Då ligger Sverige ganska bra till. Men om man tittar noga ser man att det har planat ut. Vi har alltså den här låga produktivitetstillväxten. Som flera har sagt, däribland Paul Krugman, är inte produktiviteten allt. Men på lång sikt är den nästan allt och avgörande för tillväxten och välfärden. Man ökar produktiviteten antingen genom att jobba smartare och mer effektivt eller genom att öka kvaliteten. Här kommer utbildning, innovation, forskning och utveckling in. Det är här jag har tittat lite extra. Hur ligger vi till i Sverige?

Det kommer en forskningsproposition senare i höst och jag ser fram emot att se vad den innehåller. I Sverige har vi länge investerat mycket i forskning och utveckling. Hans Rosling nämndes tidigare. Jag gillar sådana här bubbel-diagram (figur 17), för man kan få med mycket.

På y-axeln ser ni satsningar på forskning per sysselsatt och på x-axeln ser ni i stället FoU-investeringarna som andel av BNP. Vi ser att Sverige tillsammans med två av de nordiska länderna ligger bra till oavsett hur vi mäter detta. Storleken på bubblorna anger hur mycket FoU man har investerat i. Om man tittar på de enskilda länderna ser man att USA, den stora bubblan, har investerat mest i FoU i absoluta tal.

Det är jättebra att man gör satsningar på detta. Man satsar på utbildningar och det är jätteviktigt. Det som dock i viss utsträckning är oroande kommer fram när man delar upp det hela och tittar på hur sammansättningen i FoU-investeringarna ser ut (figur 18). Staten investerar mycket; det ser man på mellanstapeln i diagrammet, som ökar.

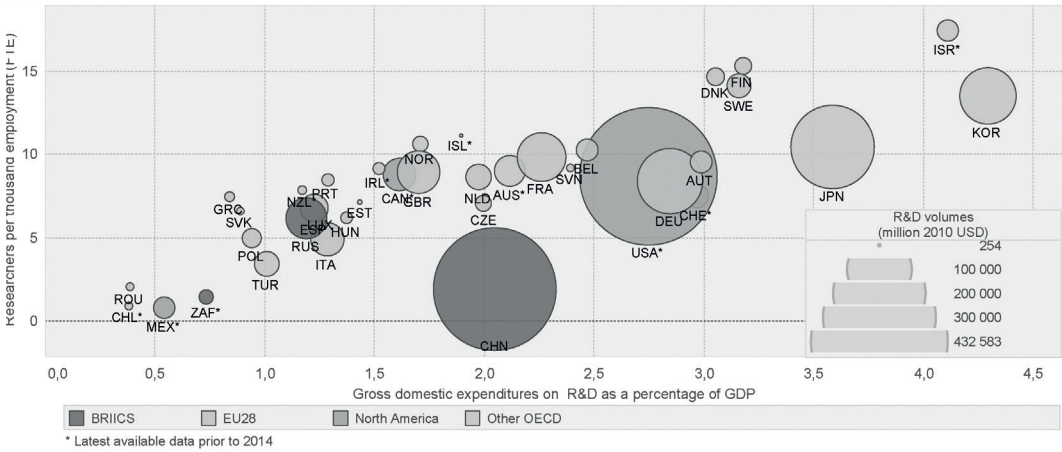
Diagrammet visar andelen totala forskningsinvesteringar fördelade på offentliga och privata investeringar. Andelen offentliga investeringar i FoU ökar. Samtidigt ser vi en trendmässig avmattning i näringslivets andel av FoU-investeringarna, vilket är lite oroande.

Däremot tänker jag att när staten gör investeringar spiller det naturligtvis över även på de privata investeringarna. Frågan är bara i vilken utsträckning. Och kommer det här att räcka för att vi ska öka produktivitetstillväxten? Regeringen har tagit en del initiativ. Det gäller bl a exportstrategin. Den bidrar till att få ut alltfler svenska företag på den internationella marknaden, vilket innebär att vi också där får en ökad intensitet i innovationerna. Export är viktigt för en liten öppen ekonomi som Sverige. Det är positivt att regeringen gör den offensiva exportsatsningen.

Däremot är det annorlunda när man tittar på investeringssidan. I våras lanserade regeringen fem samverkansprogram som handlar om att Sverige ska få fram kapital, samarbete med industri m m. Samverkansprogram är någonting som är väldigt bra. Där saknar jag det internationella perspektivet. Våra institutioner är dock i stor utsträckning nationella, medan företagen är globala. Där skulle jag personligen vilja se att man fick en tydlig strategi för investeringarna, en investeringsstrategi. Det finns ju inbakat i exportstrategin, men det får ganska litet utrymme. Här tror jag att det är väldigt viktigt att se till att man verkligen har med det globala perspektivet för att kunna attrahera utländskt kapital hit.

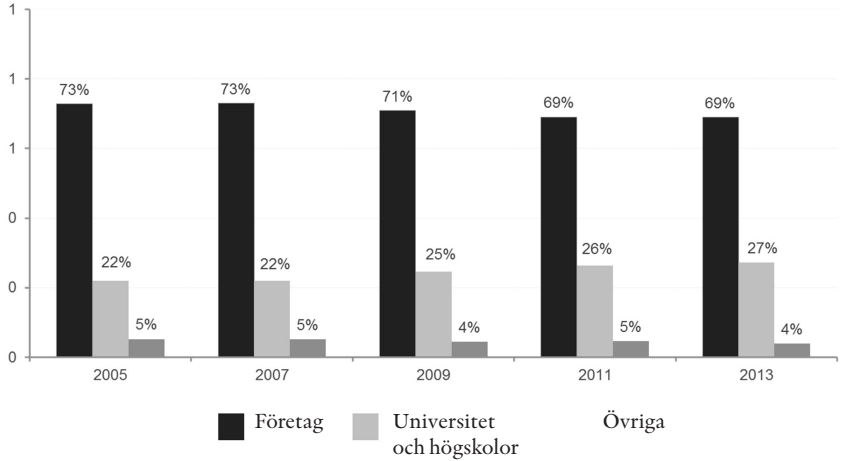
Det är en mycket viktig del i det hela. Ska man ha världsledande forskning i Sverige behöver vi ha världsledande företag här; vi klarar inte det själva.

Vi skulle vilja efterlysa – man kanske inte kan önska sig – att man skulle ha ett slags Team Sweden FoU där man satsar

Figur 17 Källa: OECD (2016).
Sverige har en hög andel FOU

Figur 18
Företagens FOU-investeringar utgör en allt mindre andel

Källa: SCB och Business Sweden.

på forskning och utveckling och också har ett tydligt uppdrag och ett tydligt ansvar. Jag är inte säker på att samverkan räcker för att det här ska kunna bli en framgång.

Magdalena Andersson

Jag vill först tacka för kommentarerna. Det var någon som sa att offentliga konsumtionsutgifter ökar och det är helt korrekt. Regeringen har också ambitionen att öka de offentliga konsumtions-

utgifterna. Vi har också ökat skatteuttaget. Nu har vi haft en kraftig ökning av kostnaderna för migration. De ligger historiskt sett högt, nästan 1 procent av BNP högre än vad det historiska genomsnittet har varit och kommer att vara. Där pågår en diskussion, som jag tycker är relevant, om hur man ska hantera en sådan situation. Vi har en tillfällig kraftig kostnadsökning för migrationen. Som sagt är de kostnaderna i historiskt perspektiv höga, 1 procent högre än ge-

nomsnittet. Om vi inte hade haft dem hade vi haft ett överskott på över 0,5 procent i dagsläget.

Då kan man resonera: Bör man i det här läget skära 30–40 miljarder i de offentliga utgifterna eller höja skatten med 30–40 miljarder, med andra ord ta bort ett par av jobbskatteavdragen t ex eller säga upp 60 000 anställda i den offentliga sektorn? Det är fullt möjligt att göra och man kan tycka att det är väl avvägt.

Min uppfattning är att sättet vi gör på i stället är väl avvägt, givet att statskulden är liten och givet att vi vet att det här är tillfälliga kostnader. Min bedömning är att det är mer väl avvägt och bättre för ekonomin än att genomföra omfattande skattehöjningar, genom att ta bort jobbskatteavdragen eller säga upp personal inom offentlig sektor.

Min bedömning är att vi når det nya överskottsmålet helt utan problem och med stora marginaler 2019. Det är också viktigt att komma ihåg när man tittar på det strukturella sparandet att där är bara konjunkturreffekterna med och inte att man har tillfälliga kostnader för migration. Det är lätt att glömma bort det när man tittar på det strukturella sparandet.

Något annat som är intressant att diskutera är BNP-prognosen de närmaste åren. Vi ligger ungefär som andra prognosmakare – en del ligger över oss, andra under oss – när det gäller prognoserna för både BNP och arbetslöshet. Däremot när det gäller Konjunkturinstitutets prognoser för 2019 och 2020 ligger vi lite olika. För arbetslösheten handlar det i grunden om vilken bedömning man gör kring hur ekonomin och arbetslösheten ser ut i jämvikt. För BNP-prognosen gör vi lite olika bedömning av tillväxtpotentialen i svensk ekonomi, hur mycket högkonjunktur vi egentligen har. Här tror KI att det är mer högkonjunktur just nu än vad regeringen bedömer att vi har.

Det är svårt att göra en sådan be-

dömning i dagsläget, för vi befinner oss i ett exceptionellt läge. Vi har god tillväxt, men vi har samtidigt hög arbetslöshet och väldigt låg inflation. Hur mycket högkonjunktur är det då? När jag läste makroekonomi, faktiskt på den här skolan, var det inte hög arbetslöshet och mycket låg inflation som var det första kännetecknet på en högkonjunktur som man fick lära sig.

En viktig och relevant diskussion att föra i det läge vi står i är: Hur mycket högkonjunktur har vi egentligen? Hur mycket lediga resurser har vi i ekonomin? Där gör vi och KI helt enkelt lite olika bedömningar på några års sikt.

Det är många som sagt att regeringen inte vidtar åtgärder för att snabbt ta hand om de nyanlända som inte har hög utbildning. Det är inte korrekt, vi gör också insatser för dem som står längst bort från arbetsmarknaden. Det är också viktigt att se att de som kommer till Sverige som nyanlända är i olika skeden i livet, precis som de som är födda i Sverige. Har man en hög utbildning, ja, då kan man behöva ett snabbspår för att fort komma i arbete. Är man yngre – väldigt många av dem som kom förra året är under 35 år, 70 procent – då är det kanske utbildning man ska ha för att kunna jobba länge på svensk arbetsmarknad. Vi gör omfattande utbildningsinvesteringar för dem som är under 35 år och inte har en fullständig utbildning.

Däremot handlar det för dem som är mer till åren komna och har låg utbildning om en subventionerad anställning så att det är billigt för arbetsgivaren att anställa dem. Ett exempel på en subvention är nystartsjobben. Det är en framgångsrik subvention – framför allt i en bra konjunktur. För andra arbetslösa blir tiden till arbete längre och även här gör vi ett omfattande arbete. Vi har moderna beredskapsjobb inom staten och vi satsar på extratjänster i välfärden m m.

Forskning och utveckling är ett otroligt viktigt område i Sverige att fortsatt satsa på. Vi vill konkurrera med kunskap och kompetens och därför behöver vi satsa på det här – och se till att ungar lär sig i skolan. Vi kommer också att satsa mer på forskning, både högre forskning och grundforskning på de statliga universiteten.

Men det är oroande att de privata forskningsinvesteringarna minskar och det är någonting som regeringen behöver hålla ögonen på. Det är viktigt inte minst med tanke på den produktivitetstillväxt som man inte riktigt ser men som man skulle önska sig. Det är någonting som jag och mina internationella kollegor diskuterar ganska ofta när vi träffas. Man tycker att givet ränteläget borde det vara lite mer investeringar som ger produktivitetseffekt än vad vi hittills sett. Man skulle gärna vilja se mer investeringar i produktivitetssökning och det är någonting där vi verkar ha en lite längre eftersläpning i den här konjunkturen än tidigare. Det finns all anledning att diskutera det och fundera på varför det är en sådan eftersläpning.

Fredrik Andersson

Utgifterna för migrationen är troligtvis inte temporära så som finansministern hävdar. Från finansministerns presentation kan vi se att de direkta kostnaderna för migration och integration faller från 57 miljarder 2017 till 30 miljarder till 2020. Figuren visar dock inte den framtida kostnadsökningen för försörjningsstöd, skola och sjukvård. Sverige har länge haft problem med integration av utrikesfödda med kort utbildning på arbetsmarknaden. I dag är den gruppen större än någonsin. Det är inte rimligt att tro att alla dessa människor ska få jobb inom bara något år. Därmed sjunker inte kostnaden för migrationen.

Magdalena Andersson

Av dem som söker asyl får i genomsnitt ungefär hälften avslag. Kostnaderna jag visade innefattar alla dem som är i asylsystemet och väntar på att få besked. Där är det som sagt ungefär hälften som får avslag. Dessutom har vi gjort om reglerna. Om man har fått avslag och den personen ska lämna Sverige efter verkställighetsbeslut får man inte längre som tidigare bidrag till boende och mat. Det har vi tagit bort. Bara det gör att kostnaderna för boende och mat försvinner för dem som får avslag. Sedan måste vi se till att de lämnar landet. På lång sikt minskar kostnaderna. En del av kostnaderna försvinner alltså automatiskt när asylbeskeden kommer.

Sedan var det fråga om hur många av dem som kommer som också kommer in på arbetsmarknaden. Jag tycker att det är viktigt att vi konsekvent i Sverige tillsammans som samhälle jobbar med det här. Det gör vi från politiken, men det är också viktigt att kommuner och lands- ting väljer att använda de möjligheter som finns för extratjänster, som är gratis för kommunerna, för att få in dem som står längst från arbetsmarknaden. Det är också viktigt att få näringslivet att visa intresse för att hitta möjligheter för dem att komma in i det privata näringslivet.

Lena Sellgren

Med tanke på den församling av deltagare som är här i dag tänkte jag efterlysa mer tydligt ägarskap i samarbetet mellan det privata, offentliga och akademien. Kommer det verkligen att ske någonting när man samverkar, som förvisso är jättebra? Finns det någon som har ägarskap och tar ansvar för att driva arbetet framåt? Det är frågan.

Andreas Bergström

Jag funderar lite kring beskattning av arbete. De senaste uppgifterna pekar på att i de övre skikten är det ingen förändring

i avtrappning av jobbskatteavdragen och där kanske det blir ytterligare en liten förlust att ha den skatt man har. I mellanskikten, vid brytpunkten för statlig inkomstskatt, pekar allt på att det igen är en förlust när det gäller att få in mer i statlig inkomstskatt därför att folk kan flytta över sina inkomster till bolag eller delvis jobba svart eller låta bli att jobba. Hur har ni räknat där kring effekterna för staten?

Kari Lantto

Jag läste i budgeten att mycket handlar om matchningsproblem. Det ska lösas med arbetslöshetsförsäkringen. Jag har samma idé, men tvärtom. Ni försöker lösa det via de arbetslösa, att de ska vidareutbildas, kompetensutvecklas och fylla de kvalificerade vakanserna. Och akassan dras ju in om de inte deltar.

Jag menar att de kvalificerade vakanserna kan tillsättas med folk som redan har kompetenserna ute i samhället. Nu jobbar många sådana som taxichaufförer, som fastighetsskötare och annat mindre kvalificerat. Och jag tror det finns många av dem. Varför flyttar de inte? Jo, det är riskabelt att byta jobb: Arbetslösheten är hög och arbetslöshetsförsäkringen är låg. Och om man byter jobb, blir ens risk för arbetslöshet ännu större och försäkringen ännu sämre. Man vågar inte byta jobb.

Vi borde därför i alla fall tillfälligt höja arbetslöshetsförsäkringen. Vi behöver framför allt ta bort faran att om du hamnar fel en gång till och blir tvungen att säga upp dig är det nio veckors karens i försäkringen.

Bengt Karlöf

Det är många intressanta punkter här och Fredrik tog upp de viktigaste. Men jag vill ta upp det här med skolan. Där förefaller det vara lite motsägelsefullt i dag, för det finns ingenting inom internationell forskning som legitimerar ett positivt samband mellan behörighet å ena

sidan och undervisningsskicklighet, det som kallas för didaktik, å andra sidan. Likväl inför man en reform som i dag reducerar antalet lärare. Det är många som lämnar systemet på grund av behörighetsreformen, som inte har något vetenskapligt fog för sig. Det är min fråga.

Hinner du även kommentera hur den statsfinansiella nettoställningen har utvecklats är jag tacksam.

Magdalena Andersson

Jag ska börja med den sista frågan. Statskulden beräknas minska varje år under hela den här prognosperioden. Statskulden minskar i god takt och nettoför mögenheten ökar.

Lärarlegitimationsreformen: Det kan man fundera mycket kring. Inte minst är det många erfarna och duktiga lärare som *de facto* på grund av den reformen kommer att lämna eller funderar på att lämna yrket. Där har vi gjort en del förändringar så att reglerna är något mindre drakoniska än vad de var i början. Flera var i den första rundan tvungna att gå omfattande behörighets- och kompletteringsutbildningar. Men det här är inte mitt område som jag jobbar med dagligdags. Jag tror att det är många som har hört historier om hur lärare har slutat på grund av detta. Det är olyckligt att de slutar.

Det var en fråga som handlade om att korta kedjorna så att människorna hittar rätt på arbetsmarknaden. Framför allt gällde det ingenjörer som inte börjar jobba som ingenjörer utan kör taxi. Det är ett problem för den svenska arbetsmarknaden att den inte tar vara på den kompetens som finns i Sverige. Det finns olika sätt att lösa det, och man har jobbat med det. Vi har t ex försökt jobba med akademiker. Det finns en hel del initiativ, men jag håller med om att här finns det mer att göra.

Om jag förstod frågan rätt önskade frågeställaren att man förstärkte a-kas-

san. Det är någonting som vi har gjort och jag tror att det finns många som tycker att man skulle kunna göra mer. Sedan tror jag att det är viktigt att det finns en karenperiod i a-kassan och den finns just för att det är en omställningsförsäkring och inte kan bli en permanent försörjning. Det som vi gjorde som en av våra första reformer var att höja taket. Men den ska vara en omställningsförsäkring.

Skatt på arbete: Vi har noterat många av innovationerna när det gäller att undvika skatt. Det är väldigt många av dem som debatterar frågan som själva har 100 procents marginalskatt, beroende lite grann på arbetstid. Det är inte så att dessa verkar arbeta mindre – den teori som de förfäktar är således inte tillämpbar på dem som förfäktar den. Sen är det självklart att det är viktigt att göra studier, se på de studier som finns och också göra bedömningar av när det är lämpligt att göra olika förändringar. Men låt oss vara ärliga: Det är inte de som har höga inkomster som behöver jobbskatteavdrag för att klara sig.

Andreas Bergström

Jag frågade om dem som finns i mellanskikten.

Magdalena Andersson

När det gäller brytpunkten är det inte så att man nästkommande år får mindre i plånboken än året innan, utan när lönerna ökar skjuts inte brytpunkten på samma sätt som det har gjorts tidigare. Vi får naturligtvis följa utvecklingen noga. Vi måste titta på arbetade timmar men också sysselsättningsgraden.

Du pekar på gränlandet där man kan omvandla arbetsinkomster till kapitalinkomster. Det har tillsatts en utredning som kommer med förslag till slutet av året just kring vad det är som särskilt har underlättat att undandra grundbeloppet, som är ganska generöst, innan man börjar betala statlig inkomstskatt och vad som kan påverka en sådan omvandling. Där kommer det förslag.

Peter Englund

Jag vill tacka för att ni kom hit och jag tackar alla deltagare.